

Barne- og familiedepartementet

Dato: 22.01.2024

Postboks 8036 DEP

Dokumentnummer: 24/232-3

0030 OSLO

Deres referanse:

Saksbehandler: John Arve Hveding

Høring - Omdanning av Opplysningsvesenets fond til aksjeselskap - forslag til omdanningslov

Formannskapet i Karmøy kommune behandlet 22.01.22 høringen vedr. omdanning av Opplysningsvesenets fond til aksjeselskap. Vedtaket ble som kommunedirektørens innstilling:

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Formannskapet i Karmøy kommune vedtar høringssvar på Prop. 1S 2023-2024 Barne- og familiedepartementet «Omdanning av Opplysningsvesenets fond til aksjeselskap – forslag til omdanningslov», slik det går fram av saksutredningen. Karmøy kommune sender høringssvaret til Barne- og familiedepartementet omgående.

Saksutredning

Karmøy kommune mottok 8. desember 2023 et høringsnotat vedr. forslag til lov om omdanning av Opplysningsvesenets fond (OVF) til aksjeselskap. Høringsfristen er 22. januar 2024. OVF er grunneier for det historiske Avaldsnesområdet med Olavskirken, gravhauger og bautaer, middelalderruin av en kongshall, Nordvegen historiesenter, landbruksareal og sjø- og naturområder i tilknytning til den gamle nasjonalhistoriske prestegarden. Det vil være naturlig at kommunen kommer med en uttalelse. Avaldsnes, Norges eldste kongesete, ble etablert som et maktsenter for ca. 3500 år siden. Avaldsnes fortsatte å være sete for høvdinge og konger til inn i høymiddelalderen. Kommunen har vedtatt formålet med å sikre de kulturhistoriske verdiene på Avaldsnes og utvikle det historiske Avaldsnes til et kulturhistorisk reisemål på en måte som er bærekraftig både for kulturlandskapet og reiseliv. Ambisjonen er å initiere forskning som kan gi ny kunnskap om Avaldsnes historie og formidle forskningsresultatene.

Høringsinnspill fra Karmøy kommune til Prop. 1S 2023-2024 Barne- og familiedepartementet Omdanning av Opplysningsvesenets fond til aksjeselskap – forslag til omdanningslov

Karmøy kommune er kjent med Stortingets behandling av OVF som reguleres av lov av 18.juni 2021, nr 98 og Meld 29 (2018-2019) der det ble besluttet at verdiene i fondet skulle deles mellom staten og Den norske kirke. Foreliggende forslag til omdanningslov oppfattes som en konkret iverksettelse av målsettingen i meldingen. Karmøy kommune vil her kommentere 3 saksfelt.

Avaldsnesområdet

OVF er grunneier for det historiske Avaldsnesområdet i Karmøy kommune med Olavskirken, gravhauger og bautaer, middelalderruin av en kongshall, Nordvegen historiesenter, landbruksareal og sjø- og naturområder i tilknytning til den gamle nasjonalhistoriske prestegarden. Karmøy

kommune er leietaker og forvalter og har lagt ned store ressurser i en årrekke.

Høringsdokumentet peker på en framtidig todeling av OVFs virksomhet. Høringsbrevet sier først klart, sitat: «staten har ingen særskilt begrunnelse for eierskapet, og statens mål er høyest mulig avkastning over tid innenfor bærekraftige rammer for den kommersielle og største delen av virksomheten.» Karmøy kommune forutsetter og regner ikke med at Avaldsnesområdet er ment å tilhøre høre til denne kategorien.

Deretter skal OVF ha en målsetting om, sitat fra høringsbrevet: «bærekraftig forvaltning av høy kvalitet for de kulturhistorisk viktige byggene, eiendommer og landbrukseiendommene som er igjen i selskapet. Det vil bli lagt til grunn at salg av eiendeler skal skje på markedsvilkår, men jord- og skogeiendommer skal bare selges til aktører som konsesjonslovgivningen tillater salg til.» Karmøy kommune regner med å tilhøre siste kategori, men er usikker på hvordan ansvaret for Avaldsnes vil bli administrert etterpå. Karmøy kommune vil derfor peke på forhold vi foreløpig ikke kan se konsekvensen av i høringsdokumentet, men som Karmøy kommune ønsker å be om at det blir gitt handlingsrom og vilkår for i lovtekst eller forskrift. Karmøy kommune ønsker at lovendringen medfører positive konsekvenser for alle parter med sikte på enklere administrasjon. Det vil også kunne gi mulighet for at også OVF kan få redusert ansvar uten at det går ut over forvaltningen av Avaldsnes og eventuelt liknende eiendommer andre steder.

Hva er spesielt? Karmøy kirkelig fellesråd eier Olavskirken og kirkegårder. Karmøy kommune eier allerede Nordvegen Historiesenter og Bukkøy. Karmøy kommune har allerede avtale om kjøp av driftsbygningen og noe areal. OVF sier at dette ikke lenger har landbruksmessig verdi. I dag betaler Karmøy kommune kr 40 000 i årlig jordleie, en symbolsk sum må reforhandles om ved overtakelse av låven. Karmøy kommune er midt i en omfattende oppgradering av reguleringsplan med formingsveileder i samarbeid med vernemyndighetene.

Avaldsnes er derfor et eksempel på en eiendom uten økonomisk gevinst eller potensiale for OVF. For Karmøy kommune er det ønskelig at omorgansieringen åpner for at kommunen kan overta eiendommen, slik som det ble gjort med Bukkøy.

Karmøy ønsker, som før, alltid å ivareta ansvar og drift nøye i henhold til alle overordna vernebestemmelser og myndigheter. I dag oppleves det tungvint og byråkratisk at selv den minste endring eller sak må innom OVF. Det er mulig at OVF også opplever Karmøy som brysomme.

Det historiske Avaldsnes har strenge vernebestemmelser og tiltak i området må i dag godkjennes av både OVF og vernemyndigheter. Karmøy kommune har i henhold til lovverket et tett og konstruktivt samarbeid med vernemyndigheter, fylkeskommune, Riksantikvar og fagmiljøer for å ivareta et autentisk og verdig nasjonalhistorisk område. Karmøy kommune kan derfor ikke se at tidkrevende saksbehandling via OVF har medført annen forvaltning eller praksis enn det kommunen allerede har vedtatt eller blitt pålagt av vernemyndighetene. Denne løsningen vil ikke endre drift, målsetting eller faglige krav til forvaltningen av Avaldsnes. Løsningen vil frigjøre OVF fra å eie en eiendom uten inntekt og som allerede er underlagt alle vernebestemmelser. Karmøy kommune, som i flere tiår har nedlagt betydelige ressurser, får ett ledd mindre ventetid, rapportering og tydeligere byråkrati i omfattende saksprosesser.

Grunnlovens §116

Karmøy kommune kan ikke se at opphevelsen av statskirkeordningen i 2012 og 2020 eller andre forhold åpner for å oppheve Grunnlovens §116, første punktum, som er foreslått i høringsnotatet. Det er uklart hvilke økonomiske konsekvenser og forpliktelser endringen kan føre til for både kommuner og Den norske kirke.

Grunnlovens § 116 første punktum: «Så vel kjøpesummer som inntekter av det godt som er

benefisert til geistligheten, skal bare anvendes til geistlighetens beste og opplysningens fremme».

Departement

Karmøy kommune ser at den primære målsettingen for omdanningen av OVF fra et statlige foretak til aksjeselskap synes å være økonomisk begrunnet. På den bakgrunn kan en overføring til Nærings- og fiskeridepartementet være relevant på nærmere definerte vilkår.

Karmøy kommune mener at våre forhold rundt historiske Avaldsnes og Olavskirken forvaltes best i framtiden ut fra et departement som kjenner og ivaretar historie, kultur og kirkeliv. Slik sett kan forslaget om å tilhøre Nærings- og fiskeridepartement oppleves som unaturlig.

Med hilsen

John Arve Hveding
kultursjef

Dokumentet er godkjent elektronisk.

Kopi til:

Siv Elisabeth Røksund Lie
Øystein Hagerup